

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

Maandelijksche Vergadering te Sittard, Woensdag 30 Juni tegen 7 uur.

Maandelijksche Vergadering en Excursie op 24 Mei l.l.

De Vergadering door 't Nat. Hist. Gen. in Limburg, den 24 Mei l.l. gehouden te Maastricht, is zeker waard in 't Maandblad besproken te worden.

En graag zouden we dat doen.

Maar... als immer zitten we ook nu weer te sukkelen met plaatsruimte in ons orgaan.

Waar verschillende couranten 'n vrij uitgebreid verslag gaven van alles wat op die vergadering ter tafel kwam, meenen we daarom dat wij dit verslag mogen achterwege laten.

Doch wal uit 't Maandblad niet mag wegblijven is: eene beschrijving van de excursie, welke op dienzelfden 24 Mei plaats vond naar den St. Pietersberg.

Het verslag dezer excursie zal dan ook in 't eerst volgend nummer komen. Bij wijze van inleiding plaatsen we vandaag de hiervolgende Studie van den Heer Keuller.

Zij zal den leden de noodige moderne voor-kennis bijbrengen en hun tat van zaken, waarop tijdens de excursie door den leider gewezen werd, zooveel te beter doen begripen.

Het Diluvium in Zuid-Limburg.

Wanneer wij van uit een der schilderachtige Z.-Limburgsche dalen de hoogte beklimmen, die het dal begrenst, dan zien wij, boven gekomen, eene zacht golvende vlakte voor ons. Wandelen wij over die vlakte verder tot zooverre dat wij niet meer in het dal kunnen neerzien en als het ware over de dal-insnijding heen zien, dan blijkt die vlakte zich naar alle zijden uit te strekken zoover het oog reikt. Punten van waar uit wij die vlakte zeer goed kunnen waarnemen zijn b.v.: de Gulperberg, Margraten, Vaals, Schimmert, de St. Pietersberg, Kerkrade. Slechts ééne hoogte steekt eenigszins boven de vlakte uit. Deze is de Ubaghsberg. Op den St. Pietersberg nemen wij waar dat de vlakte zich ver tot in België, tot in de Kempen uitstrekt; en te Kerkrade — b.v. te Rolduc — ontwaren wij duidelijk hare voortzetting op Duitsch gebied, aan de overzijde der Worm. Zien wij nu naar de kaart van Z.-Limburg, dan vinden wij daarop aangegeven tal van rivieren en beken, die door hun toep even zoovele dalen aanduiden. Van die dalen zien wij op de hoogte niet veel. Ons oog glijdt over de dalen heen. Z.-Limburg is dus een vlak land met ingesneden dalen.

Wenden wij het oog naar het zuiden, dan zien wij — vooral bij helder weer — in de verte eene

hoogte, die zich in O.W. richting uitstrekt en daar de vlakte begrenst. Op sommige punten in Z.-Limburg, b.v. Ubaghsberg zien wij deze hoogte ten O. van Vaals ophouden; doch ook blijkt duidelijk, dat de eenigszins meer oostelijk liggende Lousberg bij Aken tot die hoogte, dien steilrand moet hebben behoord. Genoemde steilrand is de Z. grens van de vlakte en is een trap, boven welke een tweede vlakte zich uitstrekt, n.l. het plateau van Herve, dat naar het Westen zich voortzet in het plateau van Hesbaye. De scheidingslijn tusschen het Z.-Limburgsche plateau en dat van Herve strekt zich uit van af den Lousberg over Vaals tot Neufchateau ten O. van Visé en buigt daar het zuiden om.

Het Z.-Limburgsch plateau strekt zich oostwaarts uit tot aan den Rijn, westwaarts over een groot deel van België en noordwaarts tot verre over de grenzen onzer provincie, zoodat geheel N.W. België, een groot gedeelte van de Rheinprovincie en verder Noordbrabant en geheel Limburg er toe behooren.

De talrijke dalen, welke de rivieren en beken in het plateau hebben ingeslepen, geven in hunne dalwanden veelvuldig gelegenheid om te onderzoeken hoe het plateau is samengesteld. Alsdan blijkt, dat de onderste laag er van steeds is eene grintlaag. Men weet nu dat grintlagen hun ontstaan te danken hebben aan rivieren, die in hun bovenloop de rotsblokken, welke door verweering en stukvriezen tosraken en naar beneden slorten, door de kracht van het stroomend water verplaatsen, verder verbrijzelen, door rolling afronden en zoo tot grint vormen, wat eindelijk op plaatsen, waar de stroomsterkte geringer wordt, blijft liggen en zoo grint- resp. zandlagen vormt. Het Z.-Limburgsch plateau is niets anders dan een gedeelte van een groote rivierdelta, gevormd in vroegere tijden door Rijn en Maas.

Vóór het ontstaan van de Rijn-Maas-delta en wel in het laat-pliocene tijdperk, strekte het plateau van Herve zich ver noordwaarts uit. Het werd echter door de wateren, welke de delta vormden, opgeruimd tot aan den bovengenoemden steilrand Lousberg-Neufchateau. Slechts op ééne plaats is bij die opruiming een eiland uitgespaard, dat thans a's een hoogte boven het plateau uitsteekt. Dit is de Ubaghsberg, die op vier plaatsen nog eene pliocene-grintlaag 1) draagt. Het plateau, dus de Rijn-Maas-delta, aan hetwelk wij thans den meer gebruikelijken naam *Hooftterrass* zullen geven, heeft zooals gezegd, zijn ontstaan te danken aan de afzettingen van grint en zand, die door Rijn en Maas uit de Rijsche bergen en de Ardennen werden aangevoerd. De grintlaag heeft op verschillende plaatsen eene dikte tot 10 M. Op

1) De Heer de Gier vertoonde op de Mei-vergadering van het Genootschap eene zeer mooie photographie van die grintlaag.